

Europejska polityka normalizacyjna

W grudniu 2004 r., Rada Unii Europejskiej ogłosiła swoje postanowienia dotyczące roli europejskiej normalizacji. Po raz kolejny podkreślają one, iż międzynarodowe normy stosowane w poszczególnych krajach Unii Europejskiej muszą być zgodne z jej ramą prawną. Dzięki naciskom niemieckim, a zwłaszcza KAN, przedstawiciele pracodawców i pracowników znaleźli się na liście uczestników procesu normalizacji. CEN, CENELEC oraz ETSI zostały natomiast określone mianem europejskich organizacji normalizacyjnych.

Niestety, Rada, zatwierdzając listę międzynarodowych organizacji normalizacyjnych, zakwalifikowała ISO, IEC i ITU do organizacji przykładowych. Takie ujęcie może spowodować, że inne organizacje będą mogły pretendować do miana międzynarodowych organizacji normalizacyjnych o statusie równym do ISO, IEC i ITU.

KAN będzie bacznie obserwować rozwój polityki normalizacyjnej i podda pod dyskusję jej ocenę z perspektywy bezpieczeństwa i higieny pracy.

Marina Schröder
Przewodnicząca KAN
Niemiecka Federacja Związków Zawodowych (DGB)

W NUMERZE

Temat przewodni numeru: Standardy

- 2 Procedura formalnego sprzeciwu
- 3 Odpowiedzialność za bezpieczeństwo wyrobów
- 4 Normalizacja – kluczowy czynnik rozwoju przemysłu

TEMATY WYDANIA

- 5 Dygestoria na cytotoksyczne leki: ważny środek bezpieczeństwa w sektorze ochrony zdrowia
- 6 Bezpieczeństwo i higiena pracy w Szwajcarii
- 7 Europejski projekt na temat bezpieczeństwa użytkownika wózków widłowych

Normy, zawierające techniczną wiedzę ekspercką, są ważnym czynnikiem konkurencyjności. Stanowią one główny temat obecnego numeru, który analizuje ich rolę z punktu widzenia przemysłu, opisuje prawne aspekty odpowiedzialności za jakość wyrobów oraz szczegółowo wyjaśnia zagadnienie formalnego sprzeciwu – instrumentu stosowanego podczas opracowywania norm, ze szczególnym uwzględnieniem jego znaczenia dla problematyki bezpieczeństwa i higieny pracy.

Procedura formalnego sprzeciwu

W przypadku, gdy postanowienia normy europejskiej nie precyzują w zadowalającym stopniu wymogów dyrektyw europejskich, Kraje Członkowskie UE mają prawo zakwestionować założenie zgodności¹ wynikające z tej normy, wnosząc formalny sprzeciw. Należy odróżnić tę procedurę od klauzuli bezpieczeństwa, którą wykorzystuje się w stosunku do wyrobu niebezpiecznego. Formalny sprzeciw natomiast wykorzystuje się w przypadku, gdy wada wyrobu jest skutkiem nieprecyzyjnych postanowień normy.

Warunki wnoszenia formalnego sprzeciwu

Normy mogą być zakwestionowane w sytuacji, gdy ich cel i treść odpowiadają zakresowi dyrektyw europejskich, ale ich postanowienia nie pozwalają w zadowalającym stopniu sprecyzować wymogów związanych z bezpieczeństwem. Norma, aby być ratyfikowana przez europejskie organizacje normalizacyjne, podczas ostatniej fazy głosowania musi uzyskać 71% uprawnionych głosów. Na tym etapie 29 z 341 głosów należy do Niemieckiego Instytutu Normalizacyjnego.

Na tym kończy się procedura ratyfikacyjna. Jeśli żaden Kraj Członkowski Wspólnoty nie zgłosi formalnego sprzeciwu, Komisja Europejska oficjalnie zamyka procedurę, publikując w Dzienniku Urzędowym UE, na wniosek organizacji normalizacyjnych, wzmiankę o zatwierdzeniu normy, zawierającą m.in. jej numer referencyjny i tytuł.

Zanim norma zostanie ratyfikowana, każdy Kraj Członkowski UE ma prawo zgłosić Komisji Europejskiej, że projekt danej normy zawiera luki i że w związku z nimi zostanie on zakwestionowany po rozpoczęciu procedury ratyfikacyjnej. W takim przypadku należy za wszelką cenę dążyć do porozumienia, które, wbrew pozorom, zazwyczaj jest możliwe do osiągnięcia. Pierwszym skutkiem zgłoszenia formalnego sprzeciwu jest wstrzymanie informacji o zatwierdzeniu normy w Dzienniku Urzędowym UE.

Procedura

Procedurę rozpoczyna zgłoszenie formalnego sprzeciwu przez Kraj Członkowski, a właściwie jego Stałe Przedstawicielstwo w UE. Strona wnosząca sprzeciw musi wskazać wymogi związane z bezpieczeństwem zawarte w Dyrektywie, które nie zostały dostatecznie sprecyzowane w normie. Eksperti w dziedzinie bhp zalecają wykorzystanie do tego celu statystyk wypadków.

Gdy kompetentny komitet (np. Komitet ds. Dyrektywy Maszynowej), a także Komitet ds. Standardów i Regulacji Technicznych przedstawią swoją opinię, Komisja Europejska decyduje o dalszym postępowaniu.

Jeśli sprzeciw wobec normy już zamieszczonej w Dzienniku Urzędowym UE zostanie podtrzymany, wzmianka o niej zostaje częściowo (gdy tylko niektóre jej części są sporne) lub całkowicie z niego usunięta. Części określone jako prawidłowe mogą nadal być podstawą założenia zgodności z odpowiadającymi im wymogami dyrektyw. W przypadku natomiast, gdy informacja o normie nie została jeszcze zamieszczona w Dzienniku Urzędowym UE, wzmianka o niej jest fragmentaryczna lub wstrzymana. Informacje o zatwierdzonych normach (klasyfikacja wg numeru referencyjnego dyrektywy) znajdują się w internecie.²

Formalny sprzeciw nie ma wpływu na zawartość normy, ale na założenie zgodności, której ta norma jest podstawą. Zazwyczaj jednak organizacje normalizacyjne wykorzystują tę procedurę, na mocy odpowiedniego zarządzenia Komisji Europejskiej, do zmiany normy.

Rola KAN

Komisja Ochrony Pracy i Normalizacji służy konsultacją, w przypadku, gdy instytucje zajmujące się problematyką bhp uważają, że dana norma nie precyzuje w odpowiedni sposób wymogów dyrektywy. KAN, biorąc pod uwagę opinie zaangażowanych stron, w tym przedstawicieli pracodawców i pracowników, opracowuje zalecenie dotyczące kroków, które należy podjąć. Mają one na celu poprawę jakości normy jeszcze w trakcie procesu normalizacyjnego. Jeśli nie uda się uniknąć ogłoszenia formalnego sprzeciwu, KAN opracowuje informację o jego przyczynach, a następnie wniosek o rozpoczęcie procedury przez BMWA³.

Werner Sterk,
sterk@kan.de

1 Jeśli wyrób został zaprojektowany zgodnie z wymogami zharmonizowanej normy, zakłada się, że jest również zgodny z dyrektywą, której postanowienia zawarte są w tej normie

2 <http://www.newapproach.org/Directives/Default.asp>

3 Federalne Ministerstwo Gospodarki i Pracy (BMWA)

Procedura formalnego sprzeciwu		
Zharmonizowana norma europejska (EN) jest ratyfikowana	Norma jest opublikowana w Dzienniku Urzędowym UE	Całkowite usunięcie Częściowe usunięcie
	Norma nie jest opublikowana w Dzienniku Urzędowym UE	Brak publikacji Publikacja warunkowa
Zharmonizowana norma europejska (EN) nie jest ratyfikowana	Ogłoszenie , że po rozpoczęciu procedury ratyfikacyjnej zostanie zgłoszony formalny sprzeciw	Publikacja wstrzymana do czasu wyjaśnienia

Odpowiedzialność za bezpieczeństwo wyrobów

Poziom bezpieczeństwa wymagany do umieszczenia produktu na rynku niemieckim, określa Ustawa o Bezpieczeństwie Urządzeń i Wyrobów (GPSG)¹, a także liczne standardy. Podobne przepisy obowiązują na terenie całej Unii Europejskiej. Przestrzeganie postanowień tych norm jest podstawą założenia zgodności, ze szczególnym uwzględnieniem legalności dystrybucji. Gdy użycie wyrobu niebezpiecznego prowadzi do urazu, jego producent nie ma prawa powoływać się na założenie zgodności podczas postępowania karnego. Mimo to, normy nadal pełnią kluczową rolę w takich przypadkach.

Prof. Dr. Justus Meyer
Politechnika Drezdeńska

I. Umieszczenie wyrobu na rynku

Dyrektywy Nowego Podejścia określają tylko zasadnicze wymagania związane z bezpieczeństwem, pozostałe szczegóły techniczne zawarte są w odpowiednich, zharmonizowanych normach europejskich (EN). Chociaż nie mają one charakteru obligatoryjnego, ich użycie jest podstawą założenia zgodności: dystrybutor produktu wyprodukowanego zgodnie z wymaganiami norm zamieszczonych w Dzienniku Urzędowym UE, może zakładać, że spełnia on także wymogi odpowiedniej dyrektywy, do której ta norma się odnosi. Przestrzeganie tych wymogów jest warunkiem wprowadzenia wyrobu do sprzedaży. Założenie zgodności jest również związane z procedurą dowodową: w przypadku wątpliwości, producent nie musi udowodnić, czy jego wyrób spełnia wymogi dyrektywy; wykazanie jego niezgodności należy do organów kontroli rynku. W przypadku, gdy dowiodą one swojej racji, konsumenci mogą mieć pewność, że odpowiednie kroki zostaną podjęte w celu zapewnienia bezpieczeństwa wyrobu. Te kroki to, m.in., wynagrodzenie krzywdy, zakaz dalszej dystrybucji wyrobu, a nawet jego wycofanie ze sprzedaży.

II. Odpowiedzialność w przypadku szkody lub urazu

Na mocy niżej wymienionych aktów prawnych, odpowiedzialność za spowodowanie przez produkt niebezpieczny szkody na mieniu lub obrażeń cielesnych ponosi jego producent. Są to:

1. Prawo zobowiązaniowe § 280 BGB²

Odpowiedzialność za nieprzestrzeganie obowiązków wynikających z umowy

Producent odpowiada za szkodę wyrządzoną przez wyrób niebezpieczny jeśli świadomie łamie swoje obowiązki wynikające z umowy. Zakres obowiązków określa przede wszystkim sama umowa; jednak producent ma również obowiązek wytwarzać wyrób zgodnie z postanowieniami norm bezpieczeństwa. Producent odpowiada za niedopełnienie swoich obowiązków, kiedy niedostateczny stopień bezpieczeństwa wyrobu spowodowany jest przez niedbałość jego samego lub jego podwładnych i kiedy proces produkcyjny jest niezgodny z wymogami normy. Jednak w niektórych przypadkach postanowienie sądu nakazuje sformułowanie dalszych wymogów. Przestrzeganie jedynie postanowień norm nie daje zatem producen-

towi ani wolnej ręki, ani nie zwalnia z odpowiedzialności.

2. Zbiór praw dotyczących czynów niedozwolonych § 823 BGB²

Odpowiedzialność za naruszenie prawnych korzyści i postanowień bezpieczeństwa

Producent nie przestrzegający umowy, odpowiada za spowodowanie przez produkt niebezpieczny szkody na mieniu lub obrażeń cielesnych. Odnosi się to nie tylko do przypadków, gdy umieszczenie wyrobu na rynku narusza postanowienia bezpieczeństwa³, ale także do tych, gdy, w rozumieniu ogólnym, producent świadomie wprowadza do sprzedaży produkt niebezpieczny. W tej sytuacji obowiązuje taka sama zasada jak w przypadku odpowiedzialności wynikającej z umowy przestrzeganie wymogów norm jest niezbędnym warunkiem zapewnienia bezpieczeństwa wyrobu i podstawą odpowiedzialności za jego jakość. Producent, który nie przestrzega postanowień norm, z definicji działa niedbale. Jednak w przypadku, gdy istnieje możliwość pojawienia się dalszych zagrożeń, producenci są zobowiązani, pod groźbą pociągnięcia do odpowiedzialności, do zapewnienia dodatkowych środków ochronnych.

3. Ustawa o Odpowiedzialności za Bezpieczeństwo Wyrobów (ProdHaftG)

Odpowiedzialność, w myśl Ustawy o Odpowiedzialności za Bezpieczeństwo Wyrobów⁴, jest niezależna od rodzaju wady wyrobu, w przypadku, gdy wada (np. niedostateczny stopień bezpieczeństwa) jest przyczyną szkody na mieniu lub obrażeń cielesnych. Producent nie może zwolnić się od odpowiedzialności, a co za tym idzie – zarzutu zaniedbania, twierdząc, że przestrzegał wszystkich określonych norm. Producent nie odpowiada za szkody spowodowane przez wadliwy wyrób tylko wtedy, gdy prawdopodobieństwo wystąpienia usterki nie mogło być, zgodnie z posiadanym stanem wiedzy o najnowszych rozwiązaniach technicznych, przewidziane podczas produkcji. Jednak w większości przypadków przestrzeganie odpowiednich norm zapewnia bezpieczeństwo wyrobu, mienia i użytkownika. Jednak i tu, gdy istnieje możliwość pojawienia się zagrożeń, producenci są zobowiązani do zapewnienia dodatkowych środków bezpieczeństwa.

Prof. Dr. Justus Meyer⁵
justus.meyer@jura.tu-dresden.de

- 1 German Equipment and Product Safety Act (GPSG)
- 2 Niemiecki Kodeks Cywilny
- 3 takie jak najważniejsze zapisy Ustawy o Bezpieczeństwie Urządzeń i Wyrobów
- 4 Ustawa ProdHaftG transponuje Dyrektywę w obszarze Odpowiedzialności za Jakość Wyrobów, według której na terenie całej Unii Europejskiej producent odpowiada za bezpieczeństwo wyrobu; odpowiedzialność nie może być ograniczona umową i jest niezależna od rodzaju wady
- 5 Prof. Dr. Justus Meyer wykłada na Politechnice Drezdeńskiej. Prowadził badania w obszarze dotyczącym bezpieczeństwa wyrobów przez 15 lat, jest również autorem wielu publikacji w tym zakresie. Prowadzi także seminaria na ten temat.

Normalizacja – kluczowy czynnik rozwoju przemysłu

Normalizacja: kluczowy czynnik wzrostu gospodarczego, postępu społecznego, ochrony środowiska, a co za tym idzie – transferu wiedzy i wzajemnego otwarcia rynków. W listopadzie 2004 r., w następstwie obchodów Światowego Dnia Normalizacji, Konfederacja Przemysłu Niemieckiego (BDI¹) ogłosiła swoje stanowisko w opracowaniu pt. „Dziewięć Tez o Znaczeniu Norm dla Przemysłu Niemieckiego w XXI Wieku” (org. "9 Theses on the Significance of Standards for German Industry in the 21st Century"²), dotyczące niemieckich norm DIN. Niniejszy artykuł przedstawia niektóre z kwestii poruszonych w odezwie.

Dr. Thomas Holtmann

Konfederacja Przemysłu Niemieckiego (BDI¹)

Jako podstawowy **element polityki przemysłowej**, standardy stanowią źródło wiedzy, przede wszystkim na temat zagadnień natury technicznej i organizacyjnej. Zawierają informacje o wspólnie uzgodnionych rozwiązaniach technicznych i organizacyjnych, wyrobach i usługach, których dotyczą, a także o systemach i procesach. Ułatwiają zatem osiągnięcie harmonizacji, będąc również czynnikiem racjonalizacji i jakości wyrobów i usług. Jednocześnie, normy stanowią oś łączącą narodowy i międzynarodowy podział pracy, a co za tym idzie podstawowy czynnik konkurencyjności przemysłu eksportowego.

W dobie globalizacji, normy muszą być zharmonizowane na całym świecie, ponieważ tylko one mogą służyć promocji wolnego handlu. Unikać należy opracowywania norm konkurencyjnych, ponieważ rozbieżności w ich postanowieniach zmuszają przedsiębiorców do produkcji kilku wariantów tego samego wyrobu w zależności od rynku i kraju przeznaczenia. W konsekwencji zahamowany zostaje rozwój eksportu i proces wprowadzania na rynki zagraniczne nowych wyrobów. Zatem zharmonizowane normy międzynarodowe mogą być czynnikiem skutecznego pokonywania barier w handlu. Jednak aby bariery te mogły być zniesione, system prawny w krajach partnerów handlowych musi dopuszczać jednolite użycie międzynarodowych norm. W tej kwestii kluczową rolę pełni Światowa Organizacja Handlu³. Ponadto, znaczenie stosowania międzynarodowych norm musi być szczególnie także w procesach legislacyjnych Unii Europejskiej. Tak więc międzynarodowa normalizacja może być czynnikiem otwarcia rynków, ponieważ zrealizowanie wizji wspólnego rynku wymaga sprawnie funkcjonującego międzynarodowego systemu standardów. Z tego powodu Konfederacja Przemysłu Niemieckiego promuje wykorzystanie międzynarodowej normalizacji dla wzmocnienia wolnego handlu światowego.

Normy promują innowację i konkurencyjność, oraz stwarzają obiektywne i uznane na arenie międzynarodowej warunki, cele i kryteria działalności przemysłowej. Nie mają one charakteru obligatoryjnego; nie hamują zatem technicznego postępu poprzez, na przykład, określanie pewnego typu wymagań technicznych jako obowiązującego wymogu. W ten sposób ich zakres pozostawia miejsce na rozwiązania innowacyjne. Doświadczenie pokazuje, że często tylko dzięki swego rodzaju „ela-

styczności” norm, powstają nowe technologie, jak chociażby fotowoltaika i komórki paliwowe. Normalizacja tych obszarów rozpoczęła się już na wstępnym etapie ich opracowywania i zdefiniowała kierunek ich rozwoju. Dodatkowo, dzięki normalizacji wiedza o nich jest powszechnie dostępna i przejrzysta. W rezultacie standaryzacja jest czynnikiem decydującym dla osiągnięcia spójnego stanowiska przez strony biorące w niej udział. Należy też pamiętać, że choć w procesie normalizacji uczestniczyć może każdy, to tylko jednostki biorące w nim udział od samego początku mają wpływ na rozwój określonych technologii, zgodny z określoną wizją.

Normy służą również legislatorom i kompetentnym organom, dostarczając niezbędnych informacji na temat rozwiązań praktycznych i technicznych - ta funkcja okazała się niezwykle istotna podczas legislacji na terenie Unii Europejskiej „Nowego Podejścia”. Ponadto, wiele norm opisuje aktualny stan wiedzy i szczegółowo określa obowiązkowe obszary szczególnej dbałości, a co za tym idzie ma istotny wpływ na kształtowanie polityki społecznej. Standardy są także doskonałym narzędziem deregulacji, skutecznie czyniąc zbytecznymi ustawy i rozporządzenia zbyteczne w wielu obszarach technologicznych. Osoby stosujące normy nie muszą zatem identyfikować zarówno normy jak i odpowiedniej ustawy. Jednym słowem, normalizacja służy zarówno przemysłowi jak i społeczeństwu.

Dr. Thomas Holtmann
T.Holtmann@BDI-ONLINE.DE

1 Confederation of German Industries

2 www.bdi-online.de/umwelt

3 World Trade Organisation

Dygestoria na cytotoksyczne leki: ważny środek bezpieczeństwa w sektorze ochrony zdrowia

Wkrótce ukaże się znowelizowana wersja niemieckiej normy DIN 12980 "Meble laboratoryjne – Dygestoria na cytotoksyczne leki". Określa ona wymagania wobec dygestoriów używanych w aptekach i chroniących pracowników przed szkodliwym działaniem cytotoksycznych leków.

Zdjęcie: Berner International

Leki cytotoksyczne to farmaceutyki stosowane w terapii przeciwnowotworowej, hamujące rozwój komórek rakowych. Niestety, niszczą one nie tylko chore, ale także zdrowe komórki. Wiele z tych substancji określa się nawet jako farmaceutyki kancerogenne, mutagenne i reprotoksyczne (CMR), ponieważ skutki uboczne wywołane ich dużą dawką mogą być zagrożeniem dla pacjenta. W przypadku, gdy nie zostaną zachowane środki bezpieczeństwa, już sam kontakt z nimi może być niebezpieczny.

Według niemieckiego rozporządzenia dotyczącego substancji niebezpiecznych¹ oraz technicznego zalecenia TRGS 525², jednym z takich środków jest zastosowanie odpowiednich dygestoriów służących do przygotowywania/przechowywania leków cytotoksycznych. Dygestoria takie muszą być połączone z systemem wymiany powietrza. System taki z zasady wyciąga powietrze z laboratorium i odprowadza je na dużą odległość. Metoda recyrkulacji, dzięki której do pomieszczenia z powrotem wtłaczane jest oczyszczone powietrze, może być zastosowana tylko w połączeniu z odpowiednią procedurą zgodną z ustawą dotyczącą substancji niebezpiecznych³ i zatwierdzoną przez kompetentne organy państwowe i instytucje statutowego ubezpieczenia wypadkowego i prewencji.

Recyrkulacja czy proces wymiany powietrza

Podczas użycia szaf zgodnych wymogami normy DIN 12980, aerozole, ulatniające się podczas produkcji/przygotowywania leków cytotoksycznych, są pochłaniane przez filtry HEPA w procesie recyrkulacji. W tym przypadku połączenie dygestoria z systemem wymiany powietrza jest dodatkowym środkiem ostrożności.

W opinii ekspertów w dziedzinie bhp, stosowanie filtrów HEPA w procesie recyrkulacji powietrza skutecznie chroni przed aerozolami i pyłami, lecz nie przed parami. Ponieważ ciśnienie par leków cytotoksycznych będących w użyciu jest bardzo niskie, eksperci w dziedzinie bhp dopuszczają zastosowanie systemu recyrkulacji powietrza wraz z filtrami HEPA wyspecyfikowanego w normach, pod warunkiem, że:

- dygestoria używane są tylko do leków cytotoksycznych i farmaceutyków typu CMR z opracowaną charakterystyką i występujących w postaci pyłu, który może być pochłaniany przez filtry HEPA;

- norma odnosi się do procedury dotyczącej warunków stosowania systemu recyrkulacji powietrza, zatwierdzonej przez kompetentne organy państwowe i instytucje statutowego ubezpieczenia wypadkowego i prewencji.

Postanowienia normy zostały dopasowane do stanowiska ekspertów w dziedzinie bhp.

Dalsze wymagania normy DIN 12980

Norma określa także wymagania i odpowiednie badania odnoszące się do konstrukcji szaf, dotyczące budowy ich poszczególnych elementów (takich jak części przeszklone i odprowadzenie cieczy) i całego systemu wentylacyjnego. W normie określone zostały ponadto kryteria dotyczące działania, takie jak zapobieganie wyciekom i szczelność, a także takie aspekty jak: ergonomia, hałas i wibracje, trwałość, metody konserwacji, ochrona wyrobów, materiały przeciwwanieczyszczeniowe, a także informacja o wyrobie.

Podczas weryfikacji normy, eksperci w dziedzinie bhp zwrócili szczególną uwagę na kwestię dotyczącą metod sprawdzania czy urządzenie spełnia wymogi normy. Badania dzieli się na dwie kategorie: przeprowadzane podczas produkcji i podczas instalacji i użytkowania. Podkreślono, że odpowiedzialność za przeprowadzenie badań w miejscu użycia należy do użytkownika. Norma określa jedynie metody badań, które mogą zostać wykorzystane przez producentów jako zalecenia dla użytkownika i zamieszczone w instrukcji obsługi urządzenia. Na wniosek środowiska bhp ta kwestia została uwypuklona w normie.

Wnioski:

Dzięki poprawkom wniesionym do normy DIN 12980 przez przedstawicieli środowiska bhp, zapewnia ona wysoki stopień bezpieczeństwa pracownikom zajmującym się wyrobem leków cytotoksycznych i farmaceutyków typu CMR.

Angela Janowitz
janowitz@kan.de

- 1 Poprawiona wersja z 15 listopada 1999 r. rozporządzenia dotyczącego środków ochrony przed substancjami niebezpiecznymi (BGBl. I 2233; 2000 I 739, ostatnia poprawka - BGBl. 2004 I 328)
- 2 Techniczne zalecenie dotyczące substancji niebezpiecznych nr 525, dotyczące środków ostrożności związanych z użyciem substancji niebezpiecznych w obiektach służby zdrowia
- 3 Wymogi dotyczące obsługi dygestoriów z wykorzystaniem dygestoriów z systemem recyrkulacji powietrza podczas pracy z kancerogennymi lub mutagennymi lekami cytotoksycznymi; (Federal Labour Gazette 7-8/1998 p. 69, nr 12/1998 p. 73, 3/2000 p. 65)

Bezpieczeństwo i higiena pracy w Szwajcarii

W ostatnich latach Szwajcaria wprowadziła wiele innowacyjnych rozwiązań mających na celu poprawę ochrony zdrowia i bezpieczeństwa. Związany z tym proces implementacji ciągle postępuje i jest czynnikiem wyznaczającym kierunek działalności w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy. W Szwajcarii zostały także wdrożone Rozporządzenia Wspólnoty dotyczące wprowadzenia na rynek sprzętu i urządzeń technicznych.

Alfred Sutter
SUVA, Zasady

Podstawą prawną regulującą bezpieczeństwo i higienę pracy w Szwajcarii są: **Ustawa o Ubezpieczeniu Wypadkowym (UVG)**, **Ustawa o Pracy (ArG)** oraz Ustawa dotycząca bezpieczeństwa sprzętu i urządzeń technicznych (STEG). Pierwsza z nich reguluje aspekty związane z zapobieganiem wypadkom przy pracy i chorobom zawodowym, druga natomiast – wymagania prawa pracy ze szczególnym odniesieniem do ochrony zdrowia.

Wytyczne ASA

Wdrożenie wytycznych ASA¹ jest określane jako największa w ostatnich latach innowacja w zakresie wspomnianych wcześniej Ustaw UVG oraz ArG. Wytyczne te mają na celu:

1. Zapewnienie pracownikom **dostępu do ekspertów** w dziedzinie bhp (lekarzy medycyny pracy, higienistów, inżynierów) w przedsiębiorstwach produkcyjnych, w których jest on utrudniony lub niemożliwy². Takie działanie gwarantuje wysoki poziom konsultacji w przedsiębiorstwie.
2. **Stworzenie w fabrykach wewnętrznego systemu bezpieczeństwa**, umożliwiającego systematyczną integrację aspektów związanych z ochroną zdrowia i bezpieczeństwem z organizacją pracy i systemami zarządzania.

Wszystkie te rozwiązania mają prowadzić do powstania i upowszechnienia w zakładach produkcyjnych kompleksowej "idei bezpieczeństwa", obejmującej swoim zakresem zarówno ocenę ryzyka, stworzenie systemu bezpieczeństwa i warunków dla jego funkcjonowania, jak i kontrolę procesu wdrażania środków bezpieczeństwa. Wyraźnie widać zatem, że zakres wytycznych ASA jest znacznie szerszy i nie dotyczy jedynie wprowadzenia „zwykłego” obowiązku konsultacji ze specjalistami w dziedzinie BHP. Wręcz przeciwnie – celem ich wdrożenia jest wzmocnienie pozycji ochrony zdrowia i bezpieczeństwa w systemie zarządzania w firmach, a także umożliwienie pracownikom zakładów produkcyjnych dostępu do niezbędnych środków i konsultacji gwarantujących ochronę ich bezpieczeństwa. Wszystkie zmiany mają doprowadzić do rzeczywistej poprawy jakości zdrowia i bezpieczeństwa w przedsiębiorstwach.

Program ekonomicznych reform a wymagania Europejskie

Gdy w 1992 r. Szwajcaria zdecydowała się nie dołączać do Europejskiego Obszaru Gospo-

darczego, parlament szwajcarski opracował program ekonomicznych reform. Jego priorytetem była zmiana ustawy dotyczącej bezpieczeństwa sprzętu i urządzeń technicznych (STEG), której jednym z najważniejszych elementów było przeniesienie do prawa szwajcarskiego Dyrektywy Maszynowej, Dyrektywy dotyczącej urządzeń do spalania paliw gazowych oraz Dyrektywy w obszarze środków ochrony indywidualnej, a następnie dyrektyw dotyczących podnośników, urządzeń ciśnieniowych i Dyrektywy ATEX.

Kontrola rynku

Na mocy ustawy dotyczącej bezpieczeństwa sprzętu i urządzeń technicznych, kompetentne organy monitorują stopień zgodności urządzeń technicznych, znajdujących się na rynku, z wymogami zdrowia i bezpieczeństwa. Za kontrolę rynku odpowiedzialne są następujące instytucje:

Państwowy Sekretariat Spraw Ekonomicznych³, który koordynuje utrzymywanie kontaktów z odpowiednimi instytucjami Unii Europejskiej; **SUVA**, szwajcarska instytucja ubezpieczenia wypadkowego, odpowiedzialna za wewnętrzną kontrolę przedsiębiorstw produkcyjnych⁴; w innych sektorach zadanie to należy do **Szwajcarskiej Rady ds. Zapobiegania Wypadkom⁵ (bfu)**.

Bezpieczeństwo i higiena pracy a normalizacja

Przedstawiciele wspomnianych wyżej instytucji biorą również aktywny udział w procesie normalizacji, jak chociażby około piętnastu pracowników szwajcarskiej instytucji ubezpieczenia wypadkowego, działających w ponad pięćdziesięciu komitetach normalizacyjnych. Oprócz organów kontroli, także przedsiębiorcy mają swoich przedstawicieli w krajowych komitetach tego typu. Niestety, pracodawcy i pracownicy są w procesie normalizacji reprezentowani stosunkowo słabo. Zharmonizowane normy, opracowywane przez normalizacyjne organizacje Unii Europejskiej, są przyjmowane do prawa szwajcarskiego, a wzmianka o nich publikowana dzienniku urzędowym. Dlatego mają taki sam status w Szwajcarii jak i w Unii Europejskiej.

Alfred Sutter
alfred.sutter@suva.ch

- 1 Wytyczna nr 6508 Federalnej Komisji Koordynacyjnej ds. Bezpieczeństwa Pracy (EKAS) zalecająca konsultacje lekarzy medycyny pracy oraz innych specjalistów w dziedzinie bhp (ASA).
- 2 Tam, gdzie jest to wymagane ze względu na ochronę zdrowia i bezpieczeństwa pracowników - zarządzenie dotyczące zapobiegania wypadkom i chorobom zawodowym (VUV), art. 11a.
- 3 State Secretariat for Economic Affairs
- 4 badanie zgodności, wzrokowa inspekcja i kontrola działania, pomiary i badania techniczne – jeśli to konieczne
- 5 Swiss Council for Accident Prevention (bfu)

Europejski projekt na temat bezpieczeństwa użytkowania wózków widłowych

Na przełomie 2003 i 2004 r., Europejska Agencja Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy przeznaczyła część środków finansowych na promocję bezpieczeństwa w miejscu pracy w małych i średnich przedsiębiorstwach. Celem projektu dotyczącego bezpieczeństwa użytkowania wózków widłowych było zebranie praktycznej wiedzy w tym zakresie, tak aby ten aspekt został uwzględniony w procesie normalizacji.

Franco Rovedo

Komitet ekspercki ds. przenoszenia materiałów i technik magazynowania

GroLa BG

Projekt dotyczący bezpieczeństwa użytkowania wózków widłowych w małych i średnich przedsiębiorstwach był realizowany jednocześnie we Włoszech i Niemczech. Koordynatorem projektu była włoska organizacja zajmująca się problematyką bhp – IAL-CISL¹, partnerami natomiast – inspektoraty pracy, lekarze medycyny pracy oraz przedstawiciele pracodawców i pracowników. Niemcy były reprezentowane w projekcie przez instytucję statutowego ubezpieczenia wypadkowego i prewencji w sektorze handlu hurtowego i magazynowania (GroLa BG), a także komitet ekspertów (BG FAFL) w dziedzinie przenoszenia materiałów i technik magazynowania.

Procedura

Do realizacji projektu powołano cztery grupy robocze. Trzy z nich prowadziły prace we Włoszech (Rzym, Florencja, Prato), jedna – w Niemczech. Sześć małych i średnich (od 10 do 250 pracowników) firm członkowskich instytucji GroLa BG, reprezentujących różne sektory, brało udział w pracach niemieckiej grupy roboczej.

Niemiecka grupa zbierała dane dotyczące parametrów technicznych wózków widłowych używanych w przedsiębiorstwach, a także informacje na temat warunków ich użytkowania i praktyk z nim związanych. Przedmiotem analizy były tylko urządzenia o ładowności maksymalnej do 10 ton. Operatorzy wózków tego typu otrzymali kwestionariusze, na podstawie których mieli oszacować w jakim stopniu praca z wózkiem widłowym jest skomplikowana, uciążliwa i niebezpieczna i jak wiele wymaga skupienia i uwagi.

Podczas badania przyczyn wypadków lub sytuacji potencjalnie wypadkowych w przedsiębiorstwach uczestniczących w projekcie zaobserwowano jeden przypadek wywrócenia się wózka i jeden upadek, dwa zderzenia, jedno potrącenie przez wózek i jeden wypadek, w którym osoba poszkodowana odniosła obrażenia głowy, uderzając nią o ostrą krawędź pojazdu.

W drugiej fazie projektu grupa robocza spotkała się w siedzibie GroLa BG z niewielką grupą operatorów wózków widłowych, którzy mieli opisać procedury stosowane podczas wykonywania konkretnych zadań i zagrożenia z nimi związane. W wyniku spotkania zebrano propozycje operatorów dotyczące metod zapobiegania wypadkom przy pracy z wózkiem widłowym.

Analogiczne badania zostały przeprowadzone we Włoszech.

Wyniki

Wyniki prac uzyskane przez cztery grupy zostały przedstawione 1 października 2004 r. w siedzibie ETUC-TUTB² w Brukseli podczas spotkania, w którym uczestniczyli również przedstawiciele europejskich organizacji zajmujących się problematyką bhp, Komisji Europejskiej oraz Europejskiego Komitetu Normalizacyjnego. Można je podsumować następująco:

1. Ryzyko wywrócenia wózka i ograniczone pole widzenia podczas pracy z nim zostały określone przez operatorów jako główne źródło zagrożenia. Potwierdza to obserwacje ekspertów z komitetu FAFL i wesprze ich pozycję w działalności normalizacyjnej.
2. Uczestnicy spotkania zgodzili się, że rozwiązania techniczne ukierunkowane na poprawę bezpieczeństwa powinny być wdrażane już na etapie projektowania wózków widłowych. Wypadki nie powinny być zatem przypisywane tylko nieuwadze lub błędom operatorów. Zwrócono także uwagę, iż opracowane dotychczas rozwiązania techniczne, zmniejszające ryzyko wywrócenia wózków, do tej pory nie zostały wykorzystane w zadawalającym stopniu podczas projektowania pojazdów;
3. Wszyscy uczestnicy z entuzjazmem odnieśli się do idei wzmocnienia przyszłej współpracy między kompetentnymi organami państwowymi, operatorami wózków i producentami.

Broszura, prezentująca wyniki uzyskane przez cztery grupy robocze, jest obecnie opracowywana przez IAL/Sind Nova - włoską organizację zajmującą się problematyką bhp. Publikacja tego opracowania, wstępnie w języku angielskim, w formie elektronicznej planowana jest na koniec Marca i będzie dostępna na stronach internetowych organizacji IAL-CISL oraz ETUC.

Franco Rovedo
f.rovedo@grolabg.de

1 Instytut szkoleniowy Włoskiej Konfederacji Pracowniczych Związków Zawodowych, <http://www.ialcisl.it>, osoba kontaktowa: Graziano Trerè, g.trere@ialcisl.it

2 Techniczne Biuro Związku Zawodowego (TUTB) Europejskiej Konfederacji Związków Zawodowych (ETUC), www.etuc.org